

Valtiovarainministeriölle

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta.

Valtiovarainministeriö on varannut Perheyritysten liitto ry – Familjeföretagens förbund rf:lle tilaisuuden esittää lausuntonsa otsikossa mainitusta hallituksen esityksen luonnoksesta. Perheyritysten liitto kiittää mahdollisuudesta ja kunnioittavasti esittää lausuntonaan seuraavaa:

1. Aluksi

Suomi tarvitsee kestäväää talouskasvua. Se voi syntyä vain yritysten kasvun, niiden synnyttämien työpaikkojen ja investointien avulla. Talouskriisin seurauksena on ilmeistä, että yritysten on vaikeampaa saada vierasta pääomaa mm. Basel III -sääntelyn vuoksi päätettyjen pankkien vakavaraisuusvaatimusten seurauksena. Tämän realiteetin vuoksi tarve oman pääoman aseman vahvistamiseen korostuu. Yrityksillä on oltava kasvaakseen aikaisempaa enemmän omanpääomanehtoista rahoitusta. Verotuksen pitää siksi ohjata pääomia työllisyyttä ja investointeja tukevaan yritystoimintaan.

Maamme yrityskannasta vain henkilöomisteisten yritysten pääomiin kohdistuu aika ajoin huomattava erillisvero. Tämä henkilöomisteisten yritysten kilpailukykyä oleellisesti heikentävä vero tunnetaan paremmin nimellä sukupolvenvaihdosten perintö- ja lahjavero.

Perheyrityksen ja sen kehittämisen kannalta nykyinen sukupolvenvaihdoksen verotus ei ole yhdenvertaista verrattuna muulla tavoin omistettuihin yrityksiin. Esimerkiksi osuuskuntiin tai laajasti omistettuihin pörssiyhtiöihin ei kohdistu sukupolvenvaihdoksen verotusta. Ne kuitenkin toimivat usein kilpailutilanteessa perheyritysten kanssa ja saavat siten verotuksellista kilpailuetua omistusmuotonsa kautta.

Yritysvarallisuuteen kohdistuva perintö- ja lahjavero heikentää yrityskannan kasvupohjaa, ja vero olisi poistettava rakenteellisesti kestäväällä tavalla. Tarvittava muutos on jo tehty Ruotsissa ja Norjassa ja se voisi olla toteutettavissa veronsaajien kannalta melko verotuottoneutraalisti siten, että verotus siirretään perintö- ja lahjoitustilanteesta omaisuuden myyntihetkeen (ks. mm. PTT:n selvitys vuonna 2014). Verovelvollinen maksaisi veron silloin, kun hänellä on siihen rahavaroja ja veronmaksukykyä – ei silloin, kun hän saa perintönä tai lahjana epälikvidiä omaisuutta.

Perintöjen ja lahjojen verotusta on kiristetty jopa 54 prosentilla neljän vuoden aikana. Alituisen kiristynyt perintö- ja lahjavero pakottaa yritystoiminnan jatkajat nostamaan yrityksestä entistä enemmän osinkoa sukupolvenvaihdoksen verojen maksamisen rahoittamiseksi. Se heikentää yritysten edellytyksiä työllistää, kasvaa ja investoida uuden omistajansa ohjauksessa.

Perintö- ja lahjaverotuksen kiristäminen hidastaa perheyriyten kasvua ja pienentää niiden työllistävää vaikutusta. Tämän on todennut raportissaan myös EU-komissio (EU Commission Communication on the Transfer of Business, 14.3.2006): kun perintöverojen maksaminen johtaa varojen irrottamiseen yritystoiminnasta, yritystoiminnan häiriintymisestä johtuvat pitkän ajan verotulomenetykset saattavat olla suuremmat kuin perintöverojen tuotto lyhyellä aikavälillä.

Taluskriisin myötä tapahtuneen rahoitusmarkkinoiden muutoksen yksi seuraus on, että pankki edellyttää yhä useammin luottopäätöstä tehdessään, että yritys ei maksa määrää aikana osinkoja omistajille. Sukupolvenvaihdoksissa joudutaan usein järjestämään yrityksen rahoitusta uudelleen, ja uudelleenjärjestelyn myötä saattaa tulla osingonmaksuehto, joka muodostaa suuren ongelman perintö- ja lahjaveron maksamisen kannalta.

Nyt käsillä olevassa hallituksen esitysluonnoksessa tarkoitetut veromuutokset pääosin keventäisivät sukupolvenvaihdosten verotusta. Suunta on oikea ja Perheyriyten liitto kannattaa sitä.

Perintö- ja lahjaveron keventämistä on tarpeen jatkaa. Pidemmällä tähtäimellä lahjavero olisi korvattava luovutusvoittoverolla.

2. Perintö- ja lahjavero kantojen alentaminen

Perheyriyten liitto kannattaa perintö- ja lahjavero kantojen alentamista. Kuten esitysluonnoksessa on tuotu esiin, sukupolvenvaihdosten edistämisen kannalta tehokkainta on painottaa veronkevennykset veroasteikkojen ylälaitaan. Näin esitysluonnoksen mukaan tehtäisiin. Tätä edellyttää myös hallitusohjelman sukupolvenvaihdosten edistämistä koskevan tavoitteen toteuttaminen..

Se että lahjavero prosentteja alennetaan enemmän kuin perintöveroprosentteja, on kannatettavaa. Tällainen muutos ohjaa yritysten ja muunkin varallisuuden omistajia suunnittelemaan ja toteuttamaan sukupolvenvaihdoksia ja muita varallisuudensiirtoja pitkäjänteisesti ja ennakkollisesti. Se johtaa sukupolvenvaihdoksen kohteena olevan yrityksen kannalta parhaaseen lopputulokseen. – Lisäksi on huomioitava, että suunnittelemattomissa sukupolvenvaihdoksissa eli yllättävissä kuolemantapauksissa on tärkeää, ettei myöskään perintövero ole yritystoiminnalle haitallisen korkea. Niinpä myös perintöverokantoja olisi hyvä alentaa nykyistä enemmän.

Muut kuin huojennustilanteet

Kaikkein ongelmallisimpia sukupolvenvaihdostilanteita ovat ne, joissa huojennusta ei saada ja täysimääräinen perintö- ja lahjavero tulee perinnön- tai lahjansaajan maksettavaksi vain jopa muutaman kuukauden sisällä kuolemasta tai lahjoituksesta. Tämä koskee sekä yritysten että maa- ja metsätilojen sukupolvenvaihdoksia.

Yrityksen uusi omistaja voi jäädä huojennuksen ulkopuolelle esimerkiksi siksi, että huojennussäännösten edellyttämä 10 %:n omistusoosuusraja tai jatkajakriteeri ei täyty. Verohallinto ei myöskään välttämättä hyväksy yritystä perintö- ja lahjavero laissa tarkoitettua yritystoimintaa harjoittavaksi yritykseksi. Näissä tilanteissa sukupolvenvaihdoksen verorasitus voi nousta ylitsepääsemättömän suureksi ja pakottaa omaisuuden myyntiin.

Viimeksi mainittu epäkohta on yleisin kiinteistöliiketoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja aiheuttaa niiden sukupolvenvaihdoksissa merkittäviä ongelmia. Kiinteistöliiketoimintaa verotetaan usein TVL:n mukaan. Silloin myöskään sukupolvenvaihdoshuojennus ei juuri milloinkaan sovellu kiinteistöliiketoimintaa harjoittavan yrityksen sukupolvenvaihdokseen. Tällainen kiinteistöliiketoiminnan muusta liiketoiminnasta poikkeava verokohtelu perustuu vuosikymmeniä vanhaan oikeuskäytäntöön ja on kiinteistöliiketoiminnan ammattimaistumisen ja laajentumisen myötä vanhentunut.

Tyypillinen tilanne, jossa huojusta ei saada, on kuolemantapaus. Esimerkiksi 10 %:n omistusosuusraja saattaa jäädä täyttymättä. Äkillisessä kuolemantapauksessa huojusta ei voi saada, ellei kuolemantapaukseen ole ennalta varauduttu.

Esitysluonnoksen mukainen perintö- ja lahjaveroprosenttien alentaminen helpottaa verotuksen aiheuttamia ongelmia hieman niissä tilanteissa, joissa sukupolvenvaihdoshuojennusta ei saada. Samaan suuntaan vaikuttaa veron maksuajan pidentäminen, jota käsitellään jäljempänä. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan riitä poistamaan em. ongelmia etenkin hajaomisteisissa suurimmissa ja paljon työllistävissä perheyrittävissä. Siksi perintö- ja lahjaveron korvaaminen luovutusvoittoverolla on oltava tavoitteena tulevaisuudessa.

3. Alaikäisten asema sukupolvenvaihdoksessa

Perheyrittäjien liitto kannattaa esitysluonnokseen sisältyvää muutosta, jonka mukaan myös alaikäinen voi saada sukupolvenvaihdoshuojennuksen perintöverosta, jos hänen puolestaan yritystoiminta jatkaa edunvalvoja. Tämä mahdollisuus olisi hyvä liittää myös lahjaverotukseen. Se edesauttaisi sukupolvenvaihdosten toteuttamista pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti.

Alaikäisen mahdollisuus saada sukupolvenvaihdoshuojennus perintötilanteessa olisi saatettava voimaan takautuvasti 18.11.2015 alkaen, jolloin verotuskäytäntöä kiristänyt päätös KHO 2015:166 annettiin. Tämä on tarpeen ko. päätöksen jälkeen syntyneiden perintöverotuksen aiheuttamien kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi ja verovelvollisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Sellaisia tilanteita on syntynyt, joissa henkilö on kuollut em. KHO:n ratkaisun jälkeen ja ennen vuoden 2017 alkua. Jollei lakia saateta tältä osin voimaan takautuvasti, aikavälillä 18.11.2015 – 31.12.2016 kuolleiden perilliset joutuvat muita huonompaan asemaan. Sille on vaikea löytää kestäviä perusteita.

Selvyyden vuoksi hallituksen esityksen perusteluissa olisi hyvä todeta, että edunvalvojalla tarkoitetaan säännöksessä myös edunvalvojan sijaista. Useissa sukupolvenvaihdoksissa alaikäisten etua yrityksessä valvoo edunvalvojan sijainen, koska heidän vanhempansa ovat esteellisiä esimerkiksi sen vuoksi, että he ovat itse yrityksen omistajia.

4. Veron maksuaika

Aluksi

Perheyrittäjien liitto kannattaa perintö- ja lahjaveron maksuajan pidentämistä sinänsä. Se on keino pienentää perintö- ja lahjaverosta yritykselle aiheutuvia, jopa yrityksen myyntiin tai vähintään sen investointikyvyn kuihduttavaan osingonjakoon johtavia ongelmia. Pitkän maksuajan avulla yrityksen osingonjakoa on mahdollisuus kasvattaa maltillisesti niin, että osinko juuri riittää osinko- ja perintö- ja lahjaverojen maksamiseen muttei silti liiaksi vahingoita yrityksen toimintaedellytyksiä.

Esitysluonnoksen mukaan perintöverolle saisi lisää maksuaikaa enimmillään noin kaksi vuotta. Maksuaikaa ei saisi lahjaverolle. Maksuajalle kertyisi 7,5 prosentin korko. Näiden tekijöiden yhteisvaikutuksena

esitysluonnoksen mukaisen maksuajan tuoma hyöty jäisi hyvin rajalliseksi. Kaikkia kolmea kriteeriä on syytä muuttaa, jotta pidennetty maksuaika toteuttaisi tarkoitustaan eli helpottaisi sukupolvenvaihdoksia.

Maksuaika lahjaverolle

Maksuaikaa olisi saatava myös lahjaverolle. Sukupolvenvaihdoksia suunnitellaan ja toteutetaan usein pitkäjänteisesti. Luopujan elinaikana tekemä lahjoitus tai lahjoitusten sarja on siihen tyypillinen tapa.

Jollei lahjaverolle saa pidennettyä maksuaikaa, muutos ei auta lainkaan suunnitelmallisesti tehtyjä sukupolvenvaihdoksia. Jos lisäksi perintöveroprosentti on jatkossa korkeampi kuin lahjaveroprosentti, maksuajan hyödyntäminen on mahdollista vain, jos verovelvollinen on valmis maksamaan lahjaveroa korkeamman perintöveron. Maksuajan tuoma hyöty todennäköisesti häviää usein kokonaan siihen, että perintövero on lahjaveroa korkeampi.

Korko

Maksuajan korkoa on alennettava merkittävästi ehdotetusta 7,5 prosentista. Ehdotettu korko on viivästyskoron tasoinen ja se ylittää moninkertaisesti nykyiset markkinakorot. Näin korkea korko tekee lisämaksuajasta lähes käyttökeltottoman. Maksuajan olisi oltava korotonta tai vaihtoehtoisesti koron olisi oltava enintään jäännösveron koron suuruinen.

Kenenkään verovelvollisen ei kannata valita 7,5 prosentin korolla varustettua maksuaikaa, jollei hän ole siihen pakotettu. Useat perheyriytysten omistajat tosin voivat olla pakotettuja valitsemaan maksuajan, koska he eivät saa vähemmistöosuudelleen yrityksessä käytännössä minkäänlaista vakuusarvoa pankissa. Tyypillisesti myös perheyriytysten ja muiden useiden omistajien omistamien yritysten osakassopimukset estävät osakkeiden antamisen lainan vakuudeksi. Omistajat eivät halua ottaa sitä riskiä, että omistajan maksukyvyttömyyden seurauksena yrityksen omistajaksi tulee pankki tms. ulkopuolinen velkoja.

Maksuajan pituus

Maksuaikaa olisi saatava kymmenen vuotta. Veronmaksun jaksottaminen kymmeneksi vuodeksi vähentäisi yritysten toimintaedellytysten heikentymisestä aiheutuvaa haittaa.

Kahden vuoden maksuajan toimintaa voidaan havainnollistaa seuraavalla:

- Verovelvollinen saa perinnöksi 8 prosenttia suuren perheyriytksen osakkeita. Osakkeiden käypä arvo on 10 miljoonaa euroa.
- Yrityksen oma pääoma on 70 miljoonaa euroa. Yritys työllistää 1 000 ihmistä Suomessa.
- Verovelvollinen ei saa verohuojennusta, koska 10 prosentin omistususuusedellytys ei täyty.
- Perintövero on noin 1,7 miljoonaa euroa (veroprosentti noin 17). Vero tulee maksettavaksi noin kolmen vuoden kuluessa perinnönjättäjän kuolinpäivästä (1 vuosi kuluu perunkirjoituksen ja perintöverotuksen toimittamiseen, 2 vuotta ehdotettua lisämaksuaikaa).
- Veron vuotuinen korko on 7,5 % kahden vuoden ns. lisämaksuajalle. Se nostaa verovelvollisen osingontarpeen 1,8 - 1,9 miljoonaan euroon
- Verovelvollisen olisi saatava noin 600 tuhatta euroa netto-osinkoa eli osinkoa osinkoveron jälkeen kolmen vuoden ajan. Tällöin yrityksen olisi jaettava noin 7,5 miljoonaa euroa netto-osinkoa vuodessa, josta 8 prosenttia eli 600 tuhatta euroa tulee verovelvolliselle.
- 7,5 miljoonan euron netto-osinko edellyttäisi arviolta lähes 11 miljoonan euron vuotuista osingonjakoa, josta osinkoveroa menisi yli 3 miljoonaa euroa. Kolmena vuonna yrityksen olisi jaettava osinkoa yhteensä 32 miljoonaa euroa.
- Noin 11 miljoonan euron vuotuinen osinko olisi 15-16 prosenttia yrityksen omasta pääomasta ja siten moninkertaisesti suurempi kuin mitä vakaat ja pitkäjänteiset perheyriytokset tyypillisesti

jakavat tai edes pystyvät jakamaan. Käytännössä tällainen osinko ei ole mahdollinen juuri koskaan. Vähintään se rampauttaa yrityksen investointi- ja työllistämiskyvyn pitkäksi ajaksi.

Edellä mainitut esimerkit ovat tyypillisiä juuri niissä suurimmissa ja eniten työllistävissä perheyrietyksissä, joiden omistus on hajautunut ja joissa sukupolvenvaihdon verotus aiheuttaa pahimmat ongelmatilanteet. Maksuaikaa olisi Perheyrietysten liiton näkemyksen mukaan oltava kymmenen vuotta, jotta siitä on sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi todellista hyötyä.

5. Vakuutuskorvauksien verovapauksien poistaminen

Esitysluonnoksen mukainen henkivakuutuskorvausten verovapauksien poistaminen lisää sitä raskautta, jonka perintöverotus kuolintapauksessa perikunnalle aiheuttaa. Se voi vaikeuttaa myös sukupolvenvaihdoksia silloin, jos henkivakuutuskorvauksella on tarkoitus kattaa yrityksen sukupolvenvaihdoksesta aiheutuvia perintöverokustannuksia.

Perheyrietysten liiton esittämä malli perintö- ja lahjaverotuksen korvaamisesta luovutusvoittoverolla poistaisi edellä mainitut rasitteet ja ongelmat. Se kohtelisi yhdenvertaisesti kaikkia ja kaikenlaisia perijöitä mukaan lukien lesket ja alaikäiset lapset, saavat he sitten vakuutuskorvauksia tai perivät muuta varallisuutta.

6. TVL 47 §:n muuttaminen

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan TVL 47 §:ää muutettaisiin niin, että yritysvarallisuutta edelleen luovutettaessa hankintamenona pidettäisiin sitä määrää, josta perintö- ja lahjaverot on aikanaan suoritettu. Nykyisin sellaisessa tilanteessa, jossa perinnön- tai lahjansaaja on saanut perintö- ja lahjaverolain 55 §:ssä tarkoitetun verohuojennuksen, yritysvarallisuuden hankintamenona pidetään sen käypää arvoa saantohetkellä eikä alemmaa huojennettua arvoa, josta perintö- tai lahjaverot on maksettu.

Edellä mainittu muutos kiristäisi luovutusvoiton verotusta merkittävästi, jos sukupolvenvaihdoksessa saatua omaisuutta myöhemmin luovutetaan. Ottaen huomioon esitetyn muutoksen arvioidut varsin vähäiset valtiontaloudelliset vaikutukset ("muutama miljoona euroa") on Perheyrietysten liiton näkemyksen mukaan aiheellista kysyä, onko tällaisen muutoksen tekemiselle käytännössä mitään tarvetta. Sukupolvenvaihdoshuojennukseen liittyvän viiden vuoden karenssiajan ja sen sisältämän ylimääräisen luovutusrajoituksen voi katsoa olevan riittävä rajoite omaisuuden jatkuuovutuksille.

Perheyrietysten liiton ehdottama perintö- ja lahjaverotuksen korvaaminen myyntivoittoverolla johtaisi samaan suuntaan kuin em. täsmämuutos ja kiristäisi luovutusvoittojen verotusta, mutta se toteuttaisi kokonaisvaltaisesti veronmaksukykyisyysperiaatteen mukaisen verotuksen. Tämä kokonaisvaltainen muutos on perusteltua toteuttaa pidemmällä aikavälillä sen sijaan, että tehdään yksittäisiä pieniä muutoksia.

Jos ehdotettu täsmämuutos kuitenkin tehdään, sen verotuotto on kohdistettava perintö- ja lahjaverokantojen alentamiseen sukupolvenvaihdosten edistämiseksi. Muutos olisi lisäksi saatettava voimaan niin, että se koskee hankintamenojen määräytymistä vain 1.1.2017 ja sen jälkeen tehtävissä PerVL 55 §:n mukaisissa sukupolvenvaihdosluovutuksissa. Muussa tapauksessa muutoksen voi katsoa takautuvasti kiristävän luovutusvoittoverotusta, kun verotuksessa aiempina vuosina lainvoimaisesti hyväksyttyjä osakkeiden ja muiden yritysosuuksien hankintamenoja alennetaan jälkikäteen. Tällainen muutos ei sopine yhteen suomalaisen verolainsäädäntöperinteen kanssa, jossa jo aiemmin määräytynyttä mutta myöhemmin realisoituvaa verotusta ei ole voitu katsoa takautuvasti muutettavan. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta ovat eläkevakuutusten verotukseen viime vuosikymmenellä tehdyt muutokset, joita ei tehty vanhojen vakuutussäästöjen verotusta kiristäen.

Lisätietoja asiasta antaa veroasiantuntija Simo Valtti (0400 276 166, simo.valtti@perheyritys.fi).

Helsingissä 22. päivänä elokuuta 2016

PERHEYRITYSTEN LIITTO R.Y. – FAMILJEFÖRETAGENS FÖRBUND R.F.

Leena Mörttinen
toimitusjohtaja

Simo Valtti
veroasiantuntija